

PÉCSI FIGYELŐ.

Előfizetési díj:
Postán vagy Pécselt hához küldve: egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr., negyed évre 1 frt 25 kr.
Egyes szám 10 kr.
Megjelenik minden szombaton.
Egyes számok kaphatók Weidinger N. könyvker. (Sadebányai-ter.)

Hirdetések ára:
Egy öt hasabos petit sor egyszeri megjelenéséért 6 kr., 3-szori 5 kr., 10-szeréért 4 kr. üzetendő. — Minden hirdetés után 30 kr. bétlyegdíj üzetendő. A nyilatkozat 1 petit sora 10 kr. A hirdetési díj előre üzetendő.

SZERKESZTŐI IRODA:
Ó-pósta-utca 16-ik szám.
Kéziratok vissza nem küldetnek.

A lap szellemi részét illető közlemények és előfizetések a szerkesztőséghez, a hirdetések pedig a kiadóhivatalhoz intézendők.
Előfizetheti helyben: a kiadóhivatalban, Blauhorn Antal úr a városbáz épületben, Lill János úr a budai külvárosban,
Böhm C. F. úr a szigeti külvárosban lévő kereskedésében, valamint a vidéken minden postahivatalnál.

KIADÓ HIVATAL:
János-utca 8-ik szám.

Katona-uralom.

Századunkat igen sokan az általános haladás korának szeretik nevezni. XIV. Lajos udvari írói is ezen nevezet alkalmazták ama korra. És míg mi most élők eme írókat hízog udvaroncokhoz tartjuk, vajjon a jövő század történetírói miknek fogják majd dekretálni optimisztikus vezérezikírói publicistáinkat?

Hisz minden jelenség meg van, mi korunkat azon idők aerájához hasonlító teszi. Ott van az erkölcsök lazulása, a vallási türelmetlenség, a társadalmi klikknek szeretlen szaporodása, a középosztály hanyatlása s végül a nagy költségekkel föntartott hadsereg. Pedig ha egy ország valóban annak érdekei szerint kormányoztatik, s az alkotmány paragrafusai nem holt betűk, úgy ha a föntebbi szimptomák elő isfordulnak állami életünkben, nem történi miattuk följajdulás; mert a nemzet megbizik vezetőiben, s a kénytelen-kelletlen körülménynek tudja be mindazokat, miket manapság előre nem látott fordulatnak szokás keresztelni.

A hadsereg viselt dolgai sok port vertek föl lapjainkban, különösen az utóbbi időkben, s úgy szólnak mindnyájunkat igazalomban tartott. Azt hitük, hogy a Janszky-ügy, a királyi kézirat megjelenése után már végkép letűnt a láthatárról; de hogyha Herbert legújabb affairjét mérlegeljük; akkor csak gyarapítani vagyunk kénytelenek a botrányok panaszsíkjait és ez esetet is sorozni a Janszky-ügy akthöz, hisz úgyis analog vele, csak-hogy perze — bővített kiadásban.

De lássuk mi történt? ... Herbert János polgártársunkat, ki különben tisztí rangot viselt a közös hadseregben, — a közelmúltban hangoztatott bátor szavaiért a cs. kir. katonai bíróság a kardbojt elvesztésére ítélte.

Hát nem-e újabb provokálása ez a nemzetnek, s a türelem extrem Rubikonját is túlhaladó önértetének? Vagy talán az igaz szó kimondása bűnnek vétetik ott fönn az intéző körök által? Valóban szomorú, hogy a hadsereg még mindig állam az államban, még úgy látszik kevés volt Szadova és Solferino.

Pedig „feszült a húr, szaladj előle“ — mondá Lear hű szolgájának, Kentnek.

Igérve lett, hogy nem adnak több alkalmat a nemzet és a hadsereg közti összekocczásra, hogy tiszteletben tartják nemzetiségünket, hogy végre valahára nem lesz a magyar hontalan saját honában, amit talán kérünk sem kell vala, hisz követelni van jogunk. De hát ki tegye ezt?! Hirlapi cikkek még meg mozdítják meg az Olympust, s a bécsi urak ott a Kriegsministeriumban csak mosolyognak Magyarország erőlködésén, hisz érti a magyar kormányelnök a czukros kalmusz készitést is: tud ő törvényes formát adni a bécsi urak bármely óhajtatásának is.

Ésmi következik mindezekből?... Az, hogy Magyarországnak nincs oly embere, ki saját egyéniségét és érdemeit Brennus kardjaként mérlegbe vetné akkor, midőn Magyarország érdekeinek megvédelmezéséről van szó. Ha ily dolgok nem ismétlődnének is oly gyors egymásutánban, még akkor is kell elégtételt szereznünk.

Épp ez okból szándékozott városunk polgársága az akadémiái fiatalokkal vállaltva, a nemzeti becsület és önérték védelmében jogtalanul sértett Herbert János polgártársunkat fákllyámenettel megtisztelni.

Felsőbb parancsra ez betitatott; de az e nélkül is nyilvánult lelkes ováció meggyőzött mindnyájunkat, hogy igen is van polgárságunknak politikai önértéke és ez az egy jelenség még a legörvendetesebb a sok divatos közösmék közt.

De hát ki kormányoz Magyarországon?! A felelős kormány nem. Ez csak foltozó politikát követ, a nemzet vitális érdekeit nem tudja megvédeni; hanem igen is Magyarországon jelenleg a hadsereg uralkodik. Pedig előttünk Róma példája, ezt is a katona-uralom gyöngítette és okozta fölbomlását.

Igy hát, ha hogykorunkat méltóképp akarnók elnevezni, azt — különösen Magyarországon — csakis a katona-uralom korszakának nevezhetjük.

Sajnos föltöbb, hogy úgy van valóban!

A kard és a polgári becsület.

Olvassóink bizonyonyal élénken emlékeznek Herbert János városi aljegyző s közös hadseregbeli hadnagy ügyére. Valami Christen nevű hadnagy, egy társaságban a Janszky-ügy kerülvén szóba, oly nyilatkozatot tett, mely a magyar nemzetnek pökendi, durva megsértése volt. Herbert, kinek ez tudomására jutott, Christenre czélozva azt mondta Scholtz sörödében, hogy azokat, a kik így gondolkodnak és így beszélnek, ki kellene korbácsolni az országból. És mit tett Christen a vitéz hadnagy, a kit kardbojtja lovagiasságra kötelez? Megsértőjét nem hitta ki, hanem fölttes katonai hatóságánál — denunziálta. Megkezdődött a hajszta Herbert ellen s az ügy a katonai becsületbírósági eljárás útjára tereltett. Herbert a becsületbírósághoz intézett beadványában, mindenekelőtt óvást emelt annak illetékessége ellen. Hivatkozott hazai törvényszékeinkre, melyek szerint a tartalékos katona föltt, ha nincs szolgálatban, csupán polgári hatóságok láthatnak törvényt. Sőt nem is tekinthető katonának, a mint ez kitűnik az új szolgálati szabályzat ama rendelkezéséből is hogy a tartalékos tisztek szolgálaton kívül az egyenruhát nem viselhetik. Ha hát nem adják meg nekik a tényleges tisztek jogait, hogyan lehet rájuk erőszakolni azok kötelességeit. Álláspontja támogatására elmondta a tényállást. Midőn Christent provokálta, polgári ruhát viselt és sértései Christennek a személyét illették. Ennek joga lett volna őt provokálni, de nem tette, hanem a helyett a denunziáns szerepére vállalkozott. Az iránt mondhat a becsületbíróság ítéletet, méltó eljárás volt-e ez egy tiszthez; a mi azonban őt illeti, bár a saját magaviseletét teljesen korektnak tartja, még egyszer tiltakozik a katonai hatóság illetéktelen beavatkozására ellen.

A közös hadsereg körei perze nem sokat adnak az érvekre, különösen ha azok a magyar törvényekre támaszkodnak. A becsületbíróság tehát minden tiltakozás ellenére összehívta, meghozta ítéletét, azt fölterjesztették a hadügyminiszteriumhoz, a honnan jóváhagyva érkezett a IV. hadtest-parancsnoksághoz. Tartalma az, hogy

— Szébb annál a Zsuzsi! — kiálta negédesen egy szintén fiatal, még alig suhanéz legény a szomszéd asztal mellől, ki már régóta odafigyelt a Bandi beszédjére. — Ki meri azt mondani a szemembe? — Én la! — Te? — Én. — Hát aztán, ha kérdőre vonnának e vakmerő szavadért! — Hát akkor is azt mondanám, ami igaz, hogy szébb annál a Zsuzsi! Bandi felugrott az asztal mellől. De a koresmárosné hirtelen átkarolta derekát s gyöngéden visszahuzta maga mellé. — Hát nem látja, hogy gyerek. Csak nem köt ki azzal a tejfölös szájjal? Csititá halk hangon. A legény lesütő tekintetét vetett a szubanczra, aztán visszaült helyére és egy hajtsztra kilrítette üvegét. — Bort ide, szép asszony! — kiálta hetykén. Neked pedig tejfölös száju kis üsém, azt a jó tanácsot adom, hogy vagy kotródjál innen szaporán, vagy jól befogd a szadát, mert el találok felejtetni, hogy gyerek vagy; akkor pedig baj lesz. — Ugyan mi? — Mi? — Mi hát? — Hát csak az, szép üsém, hogy úgy el találok nadragolni, hogy még völgöny korodban is emlegetni fogod. — Én is ott leszek akkor! De hát mért kötekedik kelmed belém? — Hogy mered azt mondani, hogy Örzsénél szébb leány lehet a föld kekségén?

Herbert János a tiszti rang elvesztésére ítéltetik. Tehát az, a ki a magyar nemzet s a magyar alkotmány gyalázóján személyes sértést követ el, nem méltó többé a tiszti kardbojtra; hanem az, a ki a sértést eltűri s azért nem lovagias uton keres elégtételt, hanem árulkodó gyerek módjára panaszra fut, diszére szolgál a tisztikarnak.

A katonai eljárás lefolyása.
Herbert válasza Christen vádjára.
A cs. kir. 52. számú gyalogezred tekintetes becsületbírósága f. évi július hó 1-én 6. sz. alatt értesített, hogy engem följelentettek, mivel a Scholtz-féle söresarnokban Christen Alajos hadnagy úr, s több polgári állású úr jelenlétében Janszky Lajos tábornok úr föltöl nyilatkozott, a miért is megkerestem, hogy adjam elő a tényálladékok és nyilatkozatomat még e hó 2-án nyújtsam be a tekintetes Parancsnoksághoz.

Tekintve, hogy ezen iratot csak e hó 1-én délután 5 óra 45 perczkor vettem át, időrovidsége és sokoldalú elfoglaltságom miatt még csak most felelhetek. Mindenek előtt kijelentem, hogy bár a tekintetes Beccsületbíróságot, úgy annak minden egyes tagját nagyra becsülöm s soha sem fognék pirulni azért, ha ily urak itélnek fölttem; de jelen ügyben őket bírákúl el nem ismerhetem; mert ezen eljárás eltiltja hazai törvényeink és ha annak alvételém magamat, alkotmányos királyomnak, a ki egyuttal a legfőbb Hadúr is és hazámnak tett esküt szegném meg, a mihez pedig sem kedvem, sem jellemem nincs!

A véderőről szóló 1868. évi XL. törvényeink 54. §-a szöszert indézt következő rendelkezéséhez képest ugyanis „... a tetteg szolgálatban nem álló tartalékosok ... minden polgári viszonyaira nézve, úgy szintén bünvádi és rendőri ügyekben polgári törvények és hatóságok alatt állanak ...“; én pedig incrimálalt nyilatkozatomat mint tetteg szolgálatban nem álló tartalékos, polgári ruhában ejtettem ki, s ezért semmiféle katonai hatóság avagy parancsnokság által felelősségre vonható nem vagyok, még akkor sem, ha számmal az egész hadsereget, avagy tisztikart sértettem volna meg.

Ha pedig Christen Alajos hadnagy nyilatkozatomban saját- és Janszky Lajos tábornok személye ellen intézett sérelmet lát és a lovagias elégtétel-vétel perhorreskáta; pereljen be érte az egyedül illetékes fórumnál: a tekintetes pécsi kir. járásbíróság előtt, ennek az eljárásnak alvételém magamat.

De nem vehetem magam alá a tekintetes katonai hatóságok eljárásának még azért sem, mert a hivatkozott becsületbírósági eljárási szabályok, melyek

törvényerővel nem bírnak, mint az 1868. évi XL. törvényeink 54. §-a idézett rendelkezésével ellenkezik, tartalékosal szemben semmiek és érvénytelenek, mivel az 1791. évi XII. törvényeinkben világosan ki van mondva, hogy minden oly rendelet, még ha ő felségétől származna is, — mely hazai törvényeinkkel ellenkezik, hatálytalan, és én, mint magyar állampolgár és Pécs sz. kir. város aljegyzője megesküdtem arra, hogy a királyhoz hű leszek, az (Magyar) ország törvényeinek engedelmeskedem. ... ezen eskü szent előttem, ehhez tartom magam mindenkor és teljes erőmmel ellent fogok állani minden oly áramlatnak, a mely a király személye vagy az országos törvények tekintélye ellen irányul és ha mint nem tetteg szolgálatban álló tartalékos a katonai hatóságok törvényeinkbe ütköző eljárásának magam alvételém, nemcsak törvény-ellenességet követek el, hanem megszegem hivatalos eskümet is.

A miért is tiltakozom az ellenem megindított eljárás ellen s kijelentem, hogy bármely katonai hatóságnak ez ügyben hozott határozatát avagy ítéletét mint illetéktelen, el nem ismerem, annak magamat alvételém nem fogom, tartalékos tiszti rangomról önként le nem mondok, azt csak akkor fogom letenni, ha ő Felsőge a legfőbb Hadúr, a ki arra kinevezni méltóztatott, meg fogja parancsolni és ha ellenem sérelmes ítélet hozatnék, azt megapellálom Magyarország alkotmányos királyához, a ki királyi hitlevelében megígéri kegyes volt, hogy „... királyi hatalmával mások által is meg fogja tartatni ... Magyarország jogait, alkotmányát ... törvényesül szokásait és az eddigelő országgyűlésileg alkotott s dicső elődei, koronázott királyai által szentesített, valamint ezután országgyűlésileg alkotandó s általa, mint koronázott magyar király által szentesített törvényeit ...“ s a ki ezen királyi esküt és tett s szent esküjét mindenkor meg is tartotta! (1867. évi II. törvényeink.)

Az előadottakkal vázolatam azon álláspontot, a melyet elfoglaltok s a melyről, történiék bár mi is, mint magyar állampolgár semmi körülmények között leténi nem fogok!

Most pedig f. évi Junius hó 28-án kelt levelemben tett ígéretemhez képest, előadom a lefolyt eseményeket, a mennyire reájok visszaemlékezem és az intencziót, a mely engem nyilatkozatom megtételére indított.

Rövid időre reá, hogy Janszky tábornok Henezy saját a nemzeti kegyeletek szentelt napon megkoszoruzta s ezért az egész magyar nemzet méltán fölbabodott, értesíttem, hogy Christen Alajos cs. kir. hadnagy ezen ügyről való beszélgetés alkalmával tiszti körben, szidta a magyarokat s hogy ezért őt sem aktiv, sem az akkor fegyvergyakorlatra bevontult tartalékos tisztek felelősségre nem vonhatják,

lamit a legény föllébe, karját válla köré kerítve, hogy a föllécsében megakadályozza. — Hát ha gyerek, akkor ne kötekedik, — felelé durczasán a legény, de még mérsékelve magát, bár látszott, hogy nagy erejébe került. Ne nekem beszéljen kegyelmed, hanem neki beszéljen. Küldje haza az anyjához. Gyerekek otthon a helye, nem koresmában. Te meg ezigány, ne szundikálj, hanem nyomod meg a nyiretttyedt, itt a gyantára való, nesze! S ezzel pár darab bankót dobott a markába. — Hanem most már ében légy, s azt huzd, mindig csak azt huzd, hogy: „Olyan leányt mint az Örzsé, Még a szálló nap sem látott!“ — Szébb annál a Zsuzsi!

— No, most már elég legyen ám! — kiálta fenyegetőleg Bandi s fel akart keln, de a koresmárosné egész erejével a nyakába eszimpezkedett s újra visszahuzta. — Ugyan nem szégyelnél kelmed egy gyerekkel kikötöni. Hát kelmedhez való legény az a nyápicz. Hisz minden ember kikaczná kelmedet, s azt mondaná, hogy könnyű dolog vitézkedni egy gyerekkel. Aztán tudja is az, hogy mit beszél, tudja is az, hogy mi az az igazi szépség; Inkább neveszen rajta kegyelmed s az okatlan beszédjén.

A koresmárosné eszes és ügyes asszony volt; jó hürt pendített meg a legény szívében. Valamire való legény mindent eljrt inkább, mint azt, hogy kaczagjanak rajta. — Hát hiszen beszélgethetünk, — mondá a Pista gyerek, elszánt és kipirult arczczal. A koresmárosné újból odasugott va-

TÁRCSA.

Szebb annál a Zsuzsi.

(Koresmai jelenet.)
Írta: Balázs Sándor.

A vásárnak vége volt. A nap hanyatlásnak indult. A mézeskalácsos sátrakat bontani kezdtek; a zsidók fölszedték tarka kendőiket és batyuba rakták mindenféleiket. A eszmadiai rakodásnak indultak s a mi lábas jószág volt és nem kelt el, azt a gazda vagy a béres mogorva arczczal hazafelé terelte.

Nagy volt a láрма, a zaj, de a klárinét sívító hangja a koresmából mégis kihallatszott. Mint a villám végig cikázott az térségen és csak úgy eszalagatta az embereket az állomásra.

Egy három lovas üres szekér, melynek fenekén az üres zsákok elarúltak, hogy buzával terhelve jött a vásárra, ott állott a koresma előtt. A lovak istrángjuktól eloldva, jóízlen ropogtatták az abrakos tarisznya tartalmát. Egy kis, nyolcz-tíz éves fiú álldogált előttük, az örízte öket, hallgatta a muzsikát s harapdálta a mézeskalácsból készült vasas németet.

A gazda bent ült a koresmában s áldomást ivott a molnárral, ki az egész koesi terhért készpénzen megvásárolta. Fiatal legény volt s kipirult arczczal és félrevágot kalappal muzsikáltatta magát. Az asztal előtte üveg-erdővel volt borítva. A molnár szemben ült vele, a ezigányok a háta mögött házták. Jó vásárt csinált, jó kedve volt.

A legényen meglátszott, hogy már

boros állapotban van, de azért egyre ivott, s egyre kinalgatta a molnárt is, a ezigányokat is.

Ezek szót fogadtak neki, s hogy a nóta mégse szüneteljen, nem egyszerre, hanem egyenkint, egymásután ittak.

A legény nagyokat kurjongatott s bár a ezigány jó két óra óta egyebet se huzott, időközönként nem mulasztá el rákiáltani a primásra, hogy azt a nóta huzza neki, hogy:

„Olyan leányt mint az Örzsé, Még a szálló nap sem látott!“

A fiatal koresmárosné darabig szóltanul nézegette a szép legényt, aztán odahuzódott melléje a padra, megkínáltatta magát borral s kaczeron rámosolyogva azt kérdezte:

— Ne izéljen hát, Bandi? Hát, csakugyan olyan szép-e az a bizonyos Örzsé? — Ha szép-e? Hát nem hallja, hogy mit beszél a nóta, amit ő reá csináltak, hogy még a szálló nap sem látott olyat? A termete sugár, karcsu a dereka, majd a sarkát veri ébenfa hajzata, arczája halvány mint a fehér rózsza, — csak néha pirul ki, de piros az ajka! Ha olykor mosolyog, bár csak ritkán teszi, — nagyon öreg lehet, ki esztét nem veszi! És hogyha mégis szöszöl, hangja olyan szelíd, nem akarja, mégis behat a szíveikig. Parányi lábára mégis cipzöltöt nem kap, — mesterral méretti, mégis mindegyik nagy. Hát aztán a szeme! nagy is, fekete is, — tán maga sem tudja, hogy mennyire hamis! Úgy éget a lángja, úgy vakít a fénye — egy szóval ő a föld legrészebb teremtménye!

— Ne mondja, hát csakugyan olyan szép? Jaj, de szeretném ismerni!

